

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 < — >
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 < — >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, április 5.

Régi bajok.

Még szánkon a mézes madzag ize, amit galamb tojásból kelt kormányunk huzott végig programjával az ex-lexből elsavanyodott magyar sziveken, s még az adófizetés gyötrelmei között is csak arra gondolunk, hogy mit mond majd újra valami szépet a mi kormányunk, a mi »új szellemünk«.

Hallunk is beszédet, mely ha nincs is rimbe szedve, de valóságos költemény. Törvényt, jogot, igazságot, befűtülést a viczinalizmusnak, kémiai analizist a szerényen huzódozó borgyárosoknak; pragmatikát a hivatalnokoknak, tiszta választást a népnek és kardot a vasutasoknak. Hát kell-e több? Valóban nem! Sőt azt óhajtjuk, hogy ne csak adna, de venne is el már egyet-mást a magas kormány.

Törvényt hogy állít tekintélyre az akarat és hatalom, ha grasszálnak a kartelek, melyek megölik a kis ipart, virágzanak a ringek, melyek kimarják a nép kezéből a mindennapi kenyeret, melyek imádságért az Isten neki szánt, hiznak a piócák az uzsora fertőjében, melynek lecsapolására csak egy kis csatornát sem ástott eddig senki?

Jog és igazság hogy lehetne ott, ahol még mindig a politikai pártérdek nem éppen megbízható tenyészetéből nőttek ki a hatalomnak, a jog és igazságnak sokszor önhatalmu és ellenőrizetlen kezelői? A választások »eszközlésénél« egyébbel nem foglalkozó főispánok, a vadászatot

csak korteskedés miatt abban hagyó szolgabírák, a választási lajstromokat aszaló jegyzők stb. le az éjjeli bakterig?

Viczinálizmus és borgyártás, hogy pusztulna ki, mikor mindkettő annak a liberalizmusnak anyajegyével jött a világra, melynek férjeül szegődött a tisztelt mostani kormány is. Brutusi jellem kell ahhoz, hogy vére ellen is feltudjon lépni valaki.

Hogyan beszélhetünk pragmatikáról a hivatalnokoknak, még felettök igen-igen sok esetben olyan emberek vannak és csinálják az információt, kik éppen azért vannak és lehetnek felettük, mert nem volt pragmatikájuk, de majdnem az égisztéért ama bizonyos lajtorja, melyen a fülek pótolják a szárnyakat?

Tiszta választáshoz a mostani kerületi beosztás és abszurd magas választócenzus mellett hogyan jutunk?

A vasutasok pedig mindent előbb óhajtanak, mint a kardot. Állami tisztviselők-é, alkalmazottak-é, társulati vagy magánhivatalnokok-é? Ez érdekli őket inkább. Ennyi forgalmi eszköz mellett hogyan bonyolítják le a naponként növekvő forgalmat? ezt szeretnék tudni. Meddig bírja ez a munkaerő reájuk nyomott felelősséget és keservesen nehéz szolgálatot, arról kellene gondolkodni, mert a kard alig lesz egyébre való a vasutasnak, mint-hogy szabad idejében gondolkozzék rajta, hogy mit csináljon vele.

Még itt virulnak köztünk a régi rendszer e bazsarózsái és hiába szánt mélyen az új kormány, ha meghagyja a régi baksákat s a régi rozsdás liberális ekével

szánt, bizony tovább fog virulni minden téren a régi virág.

Ne adjon hát addig az új kormány, mig nem vesz. És nehezen tudunk addig melyre ható reformokban hinni, mig a régi rendszer oszloposai grasszálnak mindenfelé s ereszthetik gyökér hajtásukat tovább.

P—y.

Elszakadás Rómától.

A bécsi »Losvon Róm« mozgalom vezetői, *Schönerer* és *Wolf* úgy tervezték, hogy Husvéta mintegy 10.000 áttéréssel adnak nagyobb jelentőséget a mozgalomnak. Amint látszik azonban, ez a tömeges áttérés nem következett be. *Wolf* ur, aki lapjában ugyancsak buzgólkodik a hitehagyó hazáruzó mozgalom érdekében, a legközelebbi szombaton fog át térni a protestáns hitre. *Schönerer* ellenben mindenképpen csak a tizezredik áttérő akar lenni, mert a következő tartalmu körözüvényt küldte szét: »*Schönerer* képviselő csak azon a napon utóljára fogja bejelenteni áttérését, a midőn már több ezer (körülbelül 10.000) nyilatkozat lesz nála.«

— Mily kegyetlenség, egy vallást, melynek oly szilárd követőkre van kilátása, oly sok ideig várakoztatni.

Kisajátítás. Nagy megütközést és elégtelenségeket keltett a szolnoki róm. katolikusok között *Eötvös* Károly Lajos jász-nagykun-szolnok megyei kir. tanfelügyelőnek, mint tanügyi szakelőadónak, a legutóbbi megyei közgyűlés elé terjesztett azon javaslat, hogy a szolnoki róm. katolikus jellegű »*Constantin iskola*«, melyet *Schuster* Constantin váci püspök 20 ezer forintnyi, páratlanul nagylelkű és nemes adománnyal *feltélenül róm. katolikus jellegűnek kíván fenntartani*, — felekezeti jellegének feláldozása árán államosíttassék.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ibolyaillat.

Ama tavaszi vasárnap délutánján, a melyről szó esik itten, Lénárth Ádám megint csak ott gubbasztott a kávéház nagy, kerek márványasztalánál és összeránczolván széles homlokát, vigyázva huzogatott a sakkáblán Pásztóy, a játszó társa is ritkán beszélt s a mikor húzott egyet, gépies mozdulattal nyult a kis piccolós csésze felé és szőresölgetett, a mig volt benne valami.

... Csodálatos ember is volt e két agglegény: Pásztóy és Lénárth. Olyanok voltak ők, mint valami jó óraszerkezet, melyet, ha felhúztak egyszer, szokott egyformasággal jár le és nem jut eszébe sohasem, mikor — természetesen — két óra után megindulják, hogy azzal az erővel, a mely ide-oda ingatja, talán fél-három helyett egy kis ugrással hatot is mutat-hatna nyomban. Nem. A szerkezet mindenképpen gépies, öntudatlan és végtelenül rendet tartó az egyformaságban... Ma is ugy kell lenni, a hogy tegnap volt és holnap is olyan lesz a dolog rendre, a milyen ma. Szakasztott ilyen volt a Pásztóy és Lénárth is. Mintha csak valami szigorúan pontos sorrendi táblázata lett volna minden napnak és e táblázatban minden órának meg lett volna a maga külön rovata. Tudni kell az is, hogy ez a beosztás napról-napra egyforma maradt.

A pedáns sorrendi táblázat egyik rubrikájába belé esett a »Stella« is, az öreg, helyenkint füstfoltos és meglehetősen kopott körüti kávéház, a mely éppen olyan rendszerető, egyforma és változatlan vala mindenben, akár csak elmaradhatatlan két törzsvendége: Pásztóy és Lénárth.

Köznapok délutáni óráiban zsémbes agglegények, elégedett, piros arcú nyárspolgárok telepedtek a hosszú, vagy gömbölyű asztalok mellé, csak itt-ott ült ki néha egy-két dolgotalan, könnyűvérű gyerek-ember és arczába bámult az utca népének, ha mikor ott haladt a kávéház előtt. Különbösen csendes, nyugodt publikuma volt a »Stellának« s a pinczérei is öregek, lusták, nem lármások — no és ügyetlenek is sokszor. A sakk nem jár zajjal, az újságolvasás is csendben folyt persze és a billard-golyók igen ritkán kattogtak, gurultak végig a zöld posztós asztalon. A kasszának nem csapta a szelet senki; vén lány volt szegény és neveltséges félszeg. A kissé szűkmarku kávé, a ki mindennemű megújódástól igen nagyon fél, nyilván elvből s a tökéletes harmónia kedvéért, mindig ilyen kasszás-lányokat fogadott... Egyszóval a »Stellában« csend volt egyáltalán, mit csak néha szakított meg egy-egy hangosabb mondás, de az is csak bajsusz alatt, talán így:

— Fizetek Ferencz . . .

Vagy, a mi gyakrabban, de még lassabban hallatszott:

— Sakk! . . . Sakk a királynak! . . . Sakk! . . .

Hanem este felé, ugy hat-hét óra tájt, egy

kis zaj hatott a csendbe. A kávéház megtelt ekkor már, megszokott, jól ismert látogatói kedélyesen szipákkoltak és ki-ki a maga mindennapi kompániájában diskurált. Meghányták-vetették a politikát, majd családi, egyéni kérdések kerültek napi rendre, de mindez csendben és minden nagyobb felindulás nélkül. Aztán meghozták az esti lapokat, a vendégek pedig beléjük tekintvén, elszéledtek nagyobbára és éjjelenként bizony kevés ember lehet a füstös, kopott teremben.

A »Stella« e köznapi egyformaságába a vasárnap egy kis változatosságot hozott; ám ez is mindig egy azon változatosság vala. A törzsalakok ezúttal is ott töpörödtek asztalaik mellett, de jóval korábban jöttek ilyenkor és a feleségét is elhozta egy némelyik, vagy a lányát. És voltak idegea, vasárnapi vendégek is ekkor. S így egy kis szín, egy kis derű szőkött be a füstös, szürke és komoly terembe. Kalapos asszonykák selyembluza kaczerkódott az ablaküveggel és itt-ott egy-egy bodros, froufrous fő pillantott fel a képes lapok fekete táblái mögül. A vén és lassu pinczérének jóval több dolguk akadt e vasárnapokon, de nem sajnálták a fáradságot s a kopasz Róbertnek, a szmokingos Mukinak, meg a deres haju öreg Martonnak szinte jól e-ett, ha egy-egy mosolygó asszonyi száj parancsolgatott neki

— Róbert, édes Róbert, hozza ide az »Új Időket.«

— Muki! Ugyan kérem adjon egy csészét sok habbal.

— Kis csokoládét kérek, Márton.

— A kir. tanfelügyelőnek ugy ezen, — valamint a megyében rövid egy évi működése alatt a jászberényi, kun-szent-mártoni s több rom. katolikus iskola államosításánál a katolikusok autonómiáját már többszörösen sértő eljárása nagy megdöbbenést keltett a rom. katolikus papság körében, ezért — mint hírlík — egy újabb küldöttség készül a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, kérendő, hogy a kir. tanfelügyelőt vagy nyugdíjazza, vagy más vármegyébe helyezze át.

Gazdasági provizórium. A hivatalos lap tegnapi száma közli a szentesített törvényt a gazdasági provizóriumról. A vám és kereskedelmi szerződés az 1898 évi I. t.-czikk 1 §-ában megállapított feltételek mellett 1899. évi december hó 31-ig hosszabbítatik meg e törvény szerint. A pénzügyi provizórium szint-olyan időtartalmu.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, ápril. 5.

Tíz napi husvét-i vakáció után ma volt az első ülése a Háznak. A honatyák túlnyomó nagyrésze azonban önkéntesen meghosszabbította a szünidőt, mert az ülésre alig 50 képviselő jött el. Kellém-tlenebb volt erre nézve az, hogy az elnök kénytelen volt kijelenteni, hogy az ellenzéki szónokokat is Molnár Antal jegyző fogja jegyezni — mert ellenzéki jegyző nincs.

Az elnök az ülés megnyitásakor megemlékezett arról a súlyos veszteségről, mely a királyi házhoz Ernő főherceg halálával érte. Indítványára a Ház az elnök útján hódolatlejes részvétét fogja tolmácsolni.

Jelentette aztán, hogy Széll Kálmánt Szent-Gothárdon, Hegedüs Sándort Kolozsváron és Ugron Gábort Szilágy-Somlyón képviselővé megválasztották.

A Ház csendben hallgatta meg ezt a jelentést is. Nem éljenzett senki.

Bemutatta ezután a kérvényeket. Pécs szab. kir. város, mely egyike a legszorgalmasabb kérvényezőknél, ismét talált kérvényanyagot. Ezuttal az anarkisták megfékezését sürgeti. A kiválóan aktuális kérvényt a kérvény-bizottsághoz utasították.

Szerették e simulékony, hizegő hangokat, a melyekben ritkán volt részük az örökös dörmögés, dünnyögés közben, a mit a férfi vendégek annyira megszoktak.

Körül-belül ilyen változás esett a «Stellán» vasárnaponként.

Nos, ilyen volt az a kávéház, a mely Pásztóy és Lénárth napirendjében kétköznapon öt órától hétig terjedőleg, vasárnap meg egész délutánra lefoglalta a rubrikákat. Itt üldögéltek ők a kiszabott időben, pontosan és rendszeresen. Előbb sakkoztak rendszerint, aztán összepöröltek a játszmán és mikor elhagyták, elbeszélgettek.

Azon a tavaszi vasárnap délutánon is, a «Stellában» sakkozott a két mogorva agglegény . . . Ugyan, mi okosabbat is tehettek volna? Családjuk nem volt s így otthonuk sem, pedig egy kis társaság mégis csak elkél az örökké magányos embernek és kivált vasárnap délután . . .

Mikor a második játszmát befejezték, a mely különben Lénárth megveretésével végződött, nem játszhattak tovább az asztaluknál. A nap kibújik az átellenes bérkaszánya mögül és verőfénye behullott a kávéház egyik-másik ablakán. Egy pompás sugárnyaláb a «Stella» közepébe ragyogott, éppen a Lénárthék asztalára. Lénárt Ádám, a kit a veszített játék is bosszantott, idegesen kapott a szeméhez és haragosan parancsolta a kopasz Róbertnek:

— Huzza össze a függönyt azon az ablakon.

Pásztóy azonban, a kinek a hátát érte a verőfény, igen kellemesnek találta a sütkérezést és csitító hangon mondotta barátjának:

Az interpellációs könyvet olvasták fel ezután, a melybe Kálmán Károly jegyzett be interpellációt a belügyminiszterhez nagy csüörtök megünneplése tárgyában.

Következett a napirend

a földmivélsügyi

költségvetés tárgyalásának folytatása.

Papp Elek függetlenségi párti az első szónok, a kit Molnár Antal kormánypárti jegyző volt kénytelen szólásra felhívni, mert hát ellenzéki jegyző nem volt jelen.

Papp Elek terjedelmes beszédben bírálja a költségvetést. A volt kormány sok mulasztást követett el a földmivélsügyi politika terén és reméli, hogy az új kormány helyrehozza ezeket a hibákat.

Beszédét nagy figyelmetlenséggel hallgatták. Csak akkor ocsudtak fel a honatyák, a mikor a szónok nagy hangon kijelentette, hogy mennyire helytelen az, hogy az összkormány a megtakarított 274 millió forintból csak 7 millió forintot fordít földmivélsügyi czélokra.

— Hol az a 274 millió? Kérdezték nagy érdeklődéssel minden oldalon?

De Papp Elek adós maradt a válaszszal és rendületlenül folytatta beszédét.

Beszéde alatt jeient meg báró Dániel Ernő a Házban először, a mióta nem miniszter. Csávossy háznagy Hegedüs Sándor régi helyét jelölte ki számára.

Ugron a Házban.

Papp Elek beszéde alatt érkezett meg Ugron Gábor, a szilágy-somlyói kerület ujonnan megválasztott képviselője a Házba. A jobboldali folyosón jött át, a hol egypár néppárti képviselő éljenzett. A székely rabonbán aztán a jobboldali szárnyajtón azon, a melyen a néppártiak közlekednek — belépett az ülésterembe. Egy árva éljen sem hangzott el a mikor belépett, leült a régi helyére a baloldalra. Kezet fogott a szomszédjaival és aztán csöndesen hallgatta Papp Elek beszédét. Ugronnak ugy látszik jót tett a három esztendő számkivetés. Arca piros pozsgás és magas alakja csak ugy duzzad az erőtől és az egészségtől.

Méntelepítés és gyümölestenyészítés.

Papp Elek után Bauer Antal kormánypárti képviselő szólt a földmivélsügyi tárczához és méntelepítésről beszélt. Beszéde után öt perc szünetet tartottak.

Szünet után Benyócszky Sándor gróf hosz-

— Hagyd ugy, hadd süssön; ritkán süt ugyis — nekünk . . . Új errébb, akkor nem bántja a szemedet.

Lénárth ezuttal szót fogadott. A sakkot félben hagyták és beszélgetni kezdtek. Erről is, arról is folyt a szó, aztán megint csak azt a nem éppen meglepő felfedezést tették, a melyhez máskor is eljutottak, hogy tudni illik szerfelett unalmas valami a vasárnap délután. Pásztóy ezalatt irigy szemmel nézte a kávézó, ezizomás asszonyokat, a kik nagyobbára urokkal ültek együtt és sóvár szemmel nézte az utczát is, a mely igen élénk vala mostan . . .

A tavaszi napsugár sok népet esalt ki a hüvös falkolosszusok közül és derűt fakasztott az emberhullám arczán. Tavaszodott az idő és az arczokon is a tavasz verőfénye suhant végig; már vagy ugy, hogy a szivekben is kikelet rügyezett éppen, vagy ugy, hogy régi, felejthetlen emlékü tavaszok reminiscenciáit ébresztette fel bennük rövid időre a meleg és mosolygó su ár . . . A járó-kelők jobbadán kettesével haladtak, szoroson egymáshoz simulva és ünneplőbe, virágosan vagy hogy t bbed-magukkal és ekkor apró gyerkőczök lábatlankodtak előttük. Uri nép nem igen akadt most az utczán, csak egyszerű, kis szürke emberek, a kiknek egy héten csak egy vasárnap délutánjuk van, de azt meg is tudják becsülni.

Sokáig nézte ezt a folyton váltakozó, tarka képet Pásztóy.

Aztán egyszer csak elszomorodott.

— Látod Ádi, mondotta Lénárthnak, milyen jó lett volna megházasodnunk. Most nem unatkozunk itten és nem kellene azon gondolkodnunk, mivel üssük ayon az időt.

szabb beszédet tartott általánosságban a földmivélségi tárczáról, majd pedig a gyümöles tenyészítés emeléséről beszélt hosszasan.

Nagycsütörtökön az Alarczobál.

Az ülés végén Kálmán Károly néppárti képviselő mondta el interpellációját a belügyminiszterhez a Nagycsütörtök ünnepeinek megsértése tárgyában.

Interpellációjá a következő:

Van-e tudomása a t. belügyminiszter annak, hogy a budapesti színházak, meg a magyar királyi Operaház is Nagycsütörtökön előadások tartásával sértették a keresztény vallás kegyeletét?

Szándékozik-e oda hatni, hogy jövőben hasonló kegyeletsértések legalább a magyar királyi névvel ékeskedő intézetekben elő ne forduljanak.

A szódaviz-adó bérlete.

— A jogügyi szakbizottságban. —

Évek óta nem láttunk Nagyvárad város jogügyi szakbizottságában olyan érdeklődést, mint tegnap. Igen fontos ügyek voltak már a bizottság előtt s az elnökön kívül alig volt 1—2 tag jelen.

A tegnapi ülésnek legérdekesebb tárgya a szódavizadó bérletének kérdése volt.

Dus László elnököt; jelen voltak: dr. Bozóky Alajos, dr. Sipos Árpád, dr. Molnár Imre, dr. Várady Zsigmond, dr. Sarkadi Lajos, dr. Friedländer Samuel, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Tóth Márton, dr. Kurländer Ede, Rothmann Jakab, Szokoly Tamás, dr. Radó Ignác.

Dus László elnök ismertette a szikvizadó bérletének ügyét. Felolvasták az összes iratokat. Feldmann Izidor jelenleg 6600 frt évi bért fizet az 1 kros szikvizadó szedésének jogáért.

A közgyűlés elhatározza, hogy a szikvizadót félliteres üvegenként 2 krra emelik s a mostani bérlő ajánlatát elfogadva, a bérletet 6 évre neki adják évi 9000 frtért.

A közgyűlés ezen határozatát többen megfelebbezték, de a miniszter a szabályrendeletet jóváhagyta és a felebbezéseket elutasította.

Utólag Váli József szódagyáros egy felebbezést adott be, amelyben hivatkozva a törvényre,

Lénárth felszisszent erre a beszédre és szinte gorbomba volt már.

— Megint ezzel az ostobasággal gyötörsz?

Aztán, mintha önmaga előtt akarta volna igazolni magát, egy kissé kidüllesztette a mellet és így szólt:

— En majd csak így is megélek . . .

Most egy hanggal alább adta már és így vizasztalta Pásztóyt:

— Tudom én így is hová menjünk. Nézd átme gyünk Budára. Szép séta esik odaig ebben a kellemes időben, Öhlmüllernek pedig — hiszen ismered a svábját — jó bora van; leöblintünk egy-két spriczezt, azzal vége.

Szólt és a kabátjáért nyult. De Pásztóy csak nem hajlott a szavára. Ő inkább az utczát nézi, ugy mondotta. Nézte és Lénárth is ott maradt. Most már élénk vitába keveredtek a házasság és agglegény-élet felett s mind-egyik a maga százszor eicsépeelt argumentumival hozakodott elő. A vége persze megint csak az lett, hogy nem lett vége. A küzdelem eldöntetlen maradt, nem tudták meggyőzni egymást. Erre különben nem is volt szükség. Lénárth, a ki szinteg az agglegények pártjára állott, bizonyára nagyon jól érezte, hogy Pásztóynak, ha érveit nincsenek is. — igazsága van. No persze, hogy az álszemérem visszatartotta attól, hogy meghajoljon az öntudatlan győző előtt . . .

Ugy öt óra felé aztán oda hagyták a «Stellát». Az utczán még mindig hullámzott a nép és valami kellemes melegség, balzsamos illat szállongott; mintha csak a nyiladozó iberlyákat mind kicsibálta volna valaki a földből és szétszórta volna a levegőben . . . A körül élénk helyein fáradt, koravén arczu virágárus

kifogásolja, hogy a szabályrendelet nem lett a közgyűlés előtt meghirdetve s 30 napi közszemlére kitéve. Ezután 10,000 frtot megajánl a bérletért és nyilvános árlejtés megtartását kéri.

Első sorban azon vitatkoztak, hogy helyben van-e hagyva a szabályrendeleten kívül a bérbeadásra vonatkozó közgyűlési határozat.

Mivel a határozat ellen beadott felebbezések egy része tisztán a bérbeadás ellen lett beadva s a miniszter a felebbezéseket elutasította, a jogügyi bizottság abban a véleményben van, hogy a miniszteri jóváhagyás a bérletre is szól.

Ebből kifolyólag azt is megállapították vélik, hogy a város árlejtést nem hirdethet a bérletre, mert Feldmannal a régi bérleti szerződés fennáll.

A Váli felebbezésének a szabályrendelet meghirdetésére vonatkozó részét, helyesnek találják s javasolják, hogy a jóváhagyott szabályrendeletet a közgyűlésben hirdessék meg s csak a törvényes határidő leteltével léptethető életbe az új szerződés.

Dr. Molnár Imre az ügyet tanulmányozni fogja, hogy felbontható-e az új szerződés s a közgyűlésen ehhez képest mondja ki véleményét. A szikviz-adó felemelését károsnak tartja s csak mint a többség határozatát respektálja.

Ezután került a sor a legfontosabb kérdésre, hogy képes-e a város kellő garanciákat biztosítani arra nézve, miszerint az adó felemelése mellett a közönség nem kapja drágábban a szóda vizet.

Molnár Imre dr. azt kívánja, miszerint kellőleg formulázzák, hogy a közönség részére a vállalkozó köteles naponta legalább 3000 üveg vizet 3 krért biztosítani. Ha ezt nem teszi, a szerződés felbontható.

Várady Zsigmond fejlődés esetén ezt kevésnek tartja. Monopolt nem akar, pedig ez lesz s akkor nem lehet kellőleg ellenőrizni.

A tanácsosok, ujságírók, ügyvédek 3 krért fogják kapni a szóдавизet, de a közönség 4 krajczárért.

Sipos Árpád dr. legalább 4000 üveg biztosítását kívánja naponta s fejlődés esetén a város szabja meg a napi szükségletet.

lányok áldogáltak és egyre kínálgatták az ibolyát:

— Ibolyát tessék! Szép ibolyát tessék. . .

Pásztóy lelkéből e lány, ábrándos hangulat behatása alatt kitért a szentimentalizmus. Ibolyát vett ő is és oda tűzte a gomblyukába. Nem tudott ellentálni a szerény, kék virág illatának, mely a szívébe szállt és régi, édes emlékeket támasztott fel benne. . . Lénárth erőltetett mosolygással gunyolódott fölötte és azzal bucsuzott el tőle, hogy ő mégis csak Budára megy inkább. . .

Hanem aztán később, ahogy az egyik utcáron befordult, meggondolta magát. Visszafordult s az utca másik felén hazafelé sietett.

A midőn máskor rideg legényszobájába lépett, valami szokatlan, barátságos melegség csapott az arcába. Mintha az az enyhe, tavaszi fuvallom lett volna, amely a szerénység virágát fakasztja. . .

Szokatlan volt a melegség, a hangulat és az agglégényt is, mintha kicserélték volna. Izgatottan turkált emlékei között és hosszas keresés után örvendező arccal vett elő egy-két szál virágot. . . És most, hogy nem látta senki, Lénárth, a mogorva agglégény, könnyes szemmel csókolta meg egy régóta száraz, porladozó ibolyacsokrot, a melynek illata sem volt már. . .

Vagy hogy mégis volt! . . . Hiszen az a virág, amit emlékebe kapunk, elhervad ugyan és el is porladozhat hamarosan, de az illata sohasem vész el. A lelkünkbe suhan, mint az első ideál képe és mikor kezünkbe vesszük az első száradt virágot, ujjal felüdit bennünket a régi, balzsamos illatár. . .

Helvey Lajos.

Sarkadi Lajos dr. a tanács javaslatát nem fogadja el, mert nem óhajtja, hogy a bérlő nagy gyárat állítson fel s így megteremtse a monopoliomot. Jobb ha a többi gyárosokkal szövetkezve biztosítja a szükségletet.

Sonnenfeld Zsigmond nem osztja az előtte szóló véleményét, mert semmi köze a városnak, miként biztosítja a mennyiséget a bérlő. Azt helyesli, hogy a napi mennyiséget megállapítsák.

Várady Zsigmond dr. azt látja, hogy kellő garanciát nem tud találni a szakbizottság, a melylyel a közönség érdekeinek megfelelőleg ellenőrizhető volna a közönség érdeke s hogy 3 krajczárnál nem kell drágábban megfizetni a vizet s e végből külön véleményt terjeszt be, amely szerint a fenti okokból a régi álláspontot (az 1 kros tételt) tartsa fenn a város, a mult-kori határozat megváltoztatásával.

A szakbizottság ezután véleményként kimondotta, miszerint a szerződésbe felvéteessék, hogy a bérlő köteles naponta télen 4000, nyáron 6000 üveg szóдавизet 3 krért a város területén a közönség részére rendelkezésre bocsátani. — Ha a szerződést be nem tartja, a szabályrendelet 7. §-a értelmében büntetettik, visszaesés esetében a jog is megvonható tőle.

*

Ezután a városi tanácsnak azon átirata került sorra, hogy a tűzéraktanya vállalkozói a késedelemért járó kötbér: 23500 frt visszatartható-e, hogy abból azokat a helybeli vállalkozókat kielégítse a város, akiknek a munkáját a vállalkozók nem fizetik ki.

A szakbizottság véleményezi, hogy a város érvényesítse a jogát; de hogy azon összegből fizet-e a helybeli iparosoknak, azt később határozhatja el, a levonás kérdésétől függetlenül.

*

Eperjessy Mihály közező panaszt tett a városnál, hogy a tűzéraktanya rosszul kövezett udvarának helyreállításával megbizta Csordacsics Ferenc városi építész s a munkálatért 703 frtot követel a várostól.

Csordacsics Ferenc a felvett jegyzőkönyvben azt állítja, hogy e munkálatot nem a város nevében, hanem a vállalkozók megbízásából rendelte s ezt Eperjessyvel közölte is.

A szakbizottság azt véleményezte, hogy ez a városhoz nem tartozik. Forduljon az illető követelésével a bírósághoz.

Ezzel az ülés véget ért.

A Biharmegyei Tankerületi Tanítótestület szakgyűlése.

— április 5.

Nagy és fontos dolgok felett tanácskoztak tegnap Biharország tanítói.

Testületük a Biharmegyei Tankerületi Tanítótestület ma már olyan testület, amelyben nagy erő rejlik, a mely erő hova tovább mind nagyobbá és nagyobbá válik, a mint biharmegyei tanítót felekezeti és minden más különbség nélkül sorakoznak a kibomlott zászló alá, melyet vígan csatára készen lobogtat a vihar edzett harcosok között az új aera termékenyítő szele.

Gyakorlati tanítás.

A gyűlés különben még délelőtt kezdődött az újavárosi fiu iskolában, a hol Biczó János közs. tanító tartott olyan mesteri tanítást a magyar nyelvből a népiskola III. o.-ban, a melyről öreg paedagogusok is csak dicsérőleg nyilatkozhattak. A fiatal tanító, — a kinek minden tette alapos készütségű paedagogusra vall — méltán lehet büszke közs. iskoláink tanító kára.

Csak az a kár, hogy a tanügybarátok és azok, kik élénken érdeklődnek az iskolaügy iránt, egy ilyen előadást nem élveznek át, a melyből

különben sokat tanulhatnának (sőt talán többet, mint gyermekük), az oly szülők, akik a tanítót pálczával fenyegetik.

A gyűlésen jelen voltak: Békésiné F. Piroska, Szemes Ilona, Luzsinszki Anna grófnő (Élesd), Vucskics Julia, Kohn Szerén, Kopperl Szidónia, Rosenbergné Flesch Delma, Kohn Etel, Bérczi (Kovalik) Jánosné, Varga Károlyné (Belényes), özv. Fejérné N. Gizella, Halassy Szeréna (Mező-Telegd), Schrader Friderika, Reinherz Dóra, Pillmann Auróra (Beél), Reich Gizella, Csereyné Z. Anna, Raffainé Sz. Julia, Karácson Józsefné (Izsópallaga), Schlesinger Teréz, Makay Katicza, Tóth Margit, Amigó Etelka (Nagy-Báród), Farkas Etelka, Kunyhósi Gusztika, Szemes Mariska, Katona Bálintné, Réz Mihályné, Pappné Sipos Julia (Belényes), Szathmári Mariska, Sipos Réza (M.-Telegd), Juhász Lajos (Körözs-Rév), Rajta Péter (Nagy-Tótfalu), Tompa József, Markovits Pál, Horváth János (Esküllő), Tinódi János (Hollószeg), Pálffy Béla, Virányi Győző, Bitye Janos (Tóttós), Méhes János (Fekete-Győrös), Mikusai József, Petreczki Jenő (Hódmező-Vásárhely), Csiliti István (Nagy-Báród), Karácsoni József (Izsópallaga), Len Zalán (Fekete-Bátor), Popovics Simon (Keszteg), Istvánfi József, Mártonfi Zoltán, Gáspár Sándor (Jákóhódos), Bálint János (Tatáros), Sziráki Béla (Kis-Jenő), Gábel Jakab, Réz Mihály, Rátkay József, Biczó János, Gáspár Lajos, Kis Sándor (Komádi), Kutasi Ferencz (Bereg-Böszörmény), Szemes Imre, Papp Emerentia, Zettner Irén, Tamás Traján (Derék-Cséke), Schön Adolf, Rusznák Vilmos, Deutsch Dávid, Schlesinger Márk, Papp Ilona (Esküllő) Winkler Lajos, Bokis János (Gyapju), Keleti Károly (Magyar-Cséke), Kemény András (Tinód), Gyöngyös József (Csokaly), Vidás János (Kisháza), Bibari Agoston (Hagymádfalva), Beleznay Antal, Belezsainé D. Anna, dr. Tóth Mihályné, Perné Nárzis, Salzer Viktória (Alsó-Lugos), Kovács László, Papp Jenő (Fugyi), Papp Gusztáv (Mező-Telegd), Gulácsi Endre (Sonkolyos) Kiss László (M.-Kakucs), Hermann Mózes (M.-Remete), Szücs Izsó, Bodnar János, Vaday József, Kalmár Illés.

Tanítótestületek működése.

A gyűlést Réz Mihály egyl. elnök nyitotta meg. Hatalmas vonásokban vázolta a tanítótestületek célját, a melyek egyik legfőbbje nem lehet más, mint az iskola bel-életének javítása, fejlesztése, s a hazaszeretetnek, a melynek az iskola minden izét át kell hatnia s ép azáltal kell azt szentélylyé alakítani, — a legszélesebb alpra való fektetése s a magyar iskola ügynek a külföldtől semmi téren hátra nem maradható folytonos előbbre vitele. Éles szavakban ítélte el ezután azt a modorosságot, a mely a Tanítótestületeknél utóbbi időben lábra kapott s a melylyel nem választva meg sem a hangot, sem az időt és helyet a legkiméletlenebbül támadják meg épen azon adminisztratív intézményeket és azok személyesítőit, a kiket pedig első sorban kellene tiszteletben tartaniok, s mint a felsőbbség iránt való tiszteletre a gyermekeket is idejekorán megtanítaniok.

A nagyhatást keltett elnöki megnyitót az össztanítószág felzúgó éljene és tapsa hagyta helyben.

Jánosházi bácsi.

Egy öreg veterán tanítónak az ünneplése következett most, aki 42 dicsteljes csatát nyert meg, 42 hosszú esztendeig működött áldásosan a tövises tanítói pályán. Nem emlékezés volt ez mint ezt méltató Vadai József is igen helyesen mondotta, hanem igenis működése mint egy hatalmas obeliszk emlékmű gyanánt lett a kartársak elé állítva, hogy nagyságát látva, erősből lelkesedést, önmegtágadásából kitartást merítve, tov. bb folytassák a magyar néptanítók annak a monumentális épületnek a felépítését, amelynek neve *Haza*, — alapja a magyar szabadság, falai a magyar nemzeti kultúra, koszorúja, tetője pedig maga lesz a *boldog magyar nemzet*.

A miniszter üdvözlése.

Ezután elnök indítványára a szakgyűlés sürgönyileg üdvözölte a magyar kultuszminisztert.

Az iskola és a tanító védelme.

Az iskola és a tanító még ma sincsenek elfogadva hivatalos helynek, illetve személyek-

nek, — legalább a törvény fogyatékosága erre enged következtetni, — amely a cselédet meg tudja ugyan védeni gazdája bántalmazásától, de nem a tanítót és az iskola személyét egyes a szenvedélyektől elragadott szülők brutalitása ellen. Ezen a hiányon segített Baranya, Gömör, Jásznagykun megyék törvényhatósága akkor, midőn az iskola és a tanító védelmére szabályzatot alkotott. Gábel Jakab előadó indítványára kimondotta a közgyűlés, hogy Bihar megye és Nagyvárad törvényhatóságát is fölkéri hasonló szellemű felirat készítésére s azzal a központi választmányt bizza meg.

Tanítói internátus.

Ezután a gyűlés legérdekesebb pontja a tanítói internátus létesítése következett. A magyarországi tanítók, — miután nagyon csekély részének van reménye arra, hogy háza lesz — elhatározták, hogy 28 ezren csinálnak egy óriási nagy házat Budapesten, amelyben aztán közös mindnyájuknak, de különösen az egyetememen vagy más főiskolán tanuló gyermekeiknek állandó otthont biztosítanak. Ez lenne a magyar tanítók háza. Csakhogy a létesítése, — mert Pest városa a telekadományozást is elég szűkebbül megtagadta — olyan horribilis összegbe kerül, amelynek az előteremtése még évtizedek nehéz munkájába kerül.

Nagyobb szükségét érzi azonban a magyar tanítók összessége olyan vidéki városokban felállított internátusoknak, amelyekben gyermekei addig találhatnának biztos menhelyet, míg a középiskolákat végzik.

Egy ilyen internátusnak a létesítését indítványozta Réz Mihály, ez az ideális lánglelkű vezér, aki már csinált a semmiből Nagyváradon olyan egyesületeket, olyan társaságokat, amelyeknek ma már költségvetése ezrekre rug. Ez az ember vállalkozott rá, hogy *szeptember 1-re egyelőre 5 vármegyei tanító gyermeke részére megnyitja az internátust Nagyváradon*. A testület tagjai álmélkodva hallgatták vezérük szavát, csak szívük dobogása, csak szemük felragyogó villogása árulta el nagy örömlökét. Mi pedig azt kívánjuk, hogy sikerüljön az is Réz Mihálynak úgy, amint más eddigi alkotása sikerült.

Az indítvány a következő:

1. A Bihar megyei Tankerületi Tanító-testület a vidéken lakó tanítók gyermekei és a helyben esetleg teljes árvaságra jutott tanítói-gyermekek részére internátust létesít és ezen internátust már a jövő tanév szeptember elején megnyitja.

2. Ezen internátust egyelőre 5 ingyenes helylyel rendezi be, esetleg a körülményekhez képest még ugyan ennyi gyermek eltartásáról fél, illetve egész díj fizetésért gondoskodik. A fizetéses helyek évi díját 50, illetőleg 100 forintban állapítja meg.

3. Utasítja a választmányt, hogy a tanítók gyermekei részére az iskolai hatóságoknál és testületeknél, a tan- és magánvizsgálati díjak elengedését egyszer s minden korra eszközölje ki, hogy a megye összes tanítóit az internátus létesítéséhez szükséges összeghez való járulás céljából adakozásra, illetőleg társadalmi uton eszközözlendő gyűjtésre hívja fel, — hogy Nagyvárad város és Bihar megye törvényhatóságát, — a megyében levő pénzintézeteket és humanus egyleteket a támogatásra egyenkint és összesen kérje föl és eljárásának eredményéről a testület legközelebb tartandó gyűlésén jelentést tegyen.

Apróbb ügyek.

A Szilágymegyei Tanítótestület átirat, hogy az iskolaszéki és gondnoki intézmény eltörlését kérelmező indítványát a biharmegyei testület is pártolja. A testület azonban hosszú vita után a kérvény fölött — éppen annak hangjánál fogva — napirendre tért.

Hasonló elbánásban részesült a Pozsony megyei tantestület átirata is, a mely a vizsgálatok eltörlését célozza.

5 pályatételre tűzött ki 50 forint pályadíjat, mely után a gyűlés véget ért.

TAJÉKOZTATO.

Április 6. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.
 Április 8. A Bihar megyei és Nagyvárad városi négyelet hangversenye.
 Április 9. Az ügyvédi kamara választó gyűlése d. e. 10 ó.
 Április 10. Közigazgatási ülés a vármegyeházán d. e. 10 órakor.
 Április 13. Városi közgyűlés.
 Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyeházán.
 Április 15. Műkedvelői előadás a szinkörben.
 Április 16. Szigligeti Társaság közgyűlése.
 Április 19. Esküdtársi tárgyalás.
 Április 23. Nemzeti Szövetség közgyűlése d. e. fél 10 órakor a városbázán.
 Május 22. A régészeti és történelmi egyelet közgyűlése.

A megfertőzött Körözs.

— Az alispáni hivatal átirata. —

Részletesen ismertettük a múlt hóban a mező-telegdi olajgyár szennyvizének a Körözsbe vezetése tárgyában tartott helyszíni tárgyalás eredményét.

Ez alkalommal Nagyvárad város és a nagyváradai I. sz. káptalan képviselői határozottan tiltakoztak a petroleumos szennyviznek a Körözsbe bocsátása ellen, a partmenti községek képviselői és a partmenti birtokosok pedig azt panaszolták, hogy a szennyviz beeresztése folytán a lakosok ivásra és az állatok itatására nem használhatják a Körözs vizét s a halállomány is elpusztul.

A helyszíni tárgyalásról felvett jegyzőkönyvet betérjesztették az alispáni hivatalhoz; mielőtt azonban alispán mint elsőfoku vízügyi hatóság határozná a dologban, javaslatával végzett megküldte az aradi kulturmérnöki hivatalnak. Az összes iratokhoz van csatolva az alispáni hivatal véleménye is.

Ez a vélemény érdeklő legközvetlenebbül Nagyvárad városát, mert világot vet arra, hogy milyen személyes tapasztalatot szerzett az alispáni hivatal képviselője a helyszíni tárgyalásnál.

A kulturmérnöki hivatalnak küldött átiratban az alispáni hivatal kijelenti, hogy az érdekeltek nyilatkozataiból kétségtelenül kitűnik, hogy a gyár a szennyvizet a Sebes-Körözsbe, ha nem is fertőzteti meg, de egészen Fugyivásárhelyig a víz emberi és állati élveztetire alkalmatlan.

A mostani állapot tovább fenn nem állhat s okvetlenül megszüntetendő, mert Nagyvárad város közönségét a legnagyobb aggodalommal tölti el s e város hatósága a leghathatósabb intézkedést várja a hatóságtól, hogy a Fugyivásárhelytől nem messze fekvő, óriási költséggel épített s kitűnően sikerült vízvezeték megóvassék.

A helyszíni tapasztalat eredménye — így szól tovább a megye véleményes átirata — hogy a gyár jelenlegi szűrőkészüléke elégtelenül működik a szennyviz teljes közömbösítésére, hogy az az Egeres Patakra s különösen a Sebes-Körözs vizére nézve ártalmatlan legyen.

Elengedhetlen kötelessége a gyártulajdonosoknak, hogy a szűrőkészülék oly berendezésű legyen, mint a milyennel a hasonló üzemű hazai és külföldi gyárak bírnak; esetleg teljesen új, megfelelő szűrőkészülék állíttassék fel. Utal e tekintetben az alispáni hivatal a földművelésügyi miniszter 70741—899. sz. rendeletére, a mely részletesen foglalkozik a gyári szűrőkészülékekkel s az e téren elért vívmányokkal.

Azt, hogy a hűtésre használt vizek elkülönítendők a többi gyárviztől s ez utóbbiak kellő fizikai és kémiai módszerekkel leendő megtisztítás után, — vagy ennek mellőzésével zárt csövezetékben közvetlen eresztessenek a Körözsbe, az alispáni átirat a maga részéről sem találja elfogadhatónak, mert az eddigi nyit-

levezetést a lakosság és a hatóság ellenőrizheti, míg a zárt levezetésnél ez nem lehet s teljesen a gyár tetszésére lenne bízva, hogy fertőtleníték-e vagy nem s így jutna a szennyviz a Körözsbe, hogy a mostaninál is jobban fertőznék a Körözs vizét.

A kulturmérnöki hivatal javaslatának beérkezése után fog az alispán I. fokban határozni.

UJDONSAGOK.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma csütörtökön délután 3 órakor tartja rendes havi ülését.

* **Póstat kérnek.** A napokban említettük, hogy a kereskedelmi miniszter a kisebb községek lakosait is az eddiginél nagyobb mérvben óhajtja részesíteni a posta intézmény előnyeiben s e célból a postahivatalokat szaporítja. — Nagytótfalu község körjegyzője kérvényt intézett ez alkalomból a főispánhoz, amelyben kéri, hogy a vármegye eszközölje ki miszerint községükben postahivatalt állítson fel a posta igazgatóság.

* **A mérnöki hivatal jutalmazása.** A mérnöki hivatal kérvényt intézett a városhoz, hogy tekintettel a hivatalos időn kívül is teljesített munkákra, a város adjon a főmérnöknek évi 500 forint, a mérnöknek évi 400 forint és a városi építésznek évi 300 forint pótlékot. Ezenkívül Csordacsics Ferencz v. építész a laktanya építésének felügyeletéért 300 forint jutalmat kér. A városi tanács ez utóbbi jutalmat, mivel az 6 évre meg lett szavazva, kiutalni véleményezi; a többi pótlékra nézve javasolja, hogy elvileg mondja ki a pótlékok megadását és pedig úgy, hogy tekintettel a reggel 5 órától estig teljesítendő munkálatokra, a nagyobb építkezéseknél esetről-esetre az ily jutalmakat felvegyék a költségvetésbe.

* **Eljegyzések.** Szép ünnepe volt vasárnap este *Czeplédy* Sándornak, a «Zöldfa» szálloda és Szent László-fürdő bérlelőjének, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjának. Két bájós és nagy műveltségű leányának egyszerre volt a kézfogója. *Czeplédy* Jolán k. a-t dr. *Termer* Béla városi t. orvos, *Czeplédy* Nina k. a-t pedig *Koritsánszky* Gábor főhadnagy a 37. gyezdében jegyezte el.

* **Felül akar kerekedni.** A szikvizadó bérletének ügye még nagyobb kérdéssé növi ki magát. Csak tegnap tárgyalta ezt az ügyet a város jogügyi szakbizottsága s tanakodott erősen, hogy milyen garanciákat javasoljon a bérlelővel szemben, s ugyancsak tegnap már dolgot adott *Feldmann* bérlelő a városi tanácsnak. A nagyon is kevés értékű garanciák elfogadását megtagadta, de most más oldalról ő akarja sarokban szorítani a várost. Azt állítja, hogy ő már befektetéseket eszközölt s ha az új tarifák melletti bérletet nem kapja meg, természetesen kellő garanciák kikötése nélkül, kárkövetéssel lép fel. A városi tanács kijelentette, hogy a közgyűlés intézkedése nélkül mit sem tehet, s a bérlelő sem formálhat magának semmi jogot. Ha befektetést tett, ezt csak a saját veszélyére tehetette s kárkövetelés nem illeti meg.

* **Köszönet-nyilvánítás.** A katolikus kör ez évi táncestélye alkalmából báró *Gerliczy* Ferencz a kör világi elnöke 10 frtot, az *Oratórium* alkalmából pedig *Palotay* László kanonok a kör egyházi elnöke 1 forint 50 krt fizettek felül, mely összegekért a kör választmánya köszönetét fejezte ki.

* **Megdöböntő halandóság.** Székes-Fehérvárról írják a következőket: Eljedd az ember a szárnyú pusztulástól, melyet ez a lefolyt márczius hónap városunk lakossága körében tett. Oly nagy volt ebben a halandóság, amilyente visszamenőleg tizenöt évi hivatalos följegyzésekben sem akadunk. Száz harminczkét halottja volt a gyilkos márcziusnak. Horribilis numerus

ez egy 28 ezer lakossal bíró városban, amelyek egészségügyi viszonyai egyébként elég jók. A halálozások oka legtöbb esetben tüdőgyulladás, amely részben a kanyarót részben az influenzát követte a betegeknek. A megbetegedések még most is nagyon sűrűek, ami főként a zord időjárásnak tulajdonítható, melyet úgy látszik sehogy sem akar már fölváltani a verőfényes langyos idő.

* **Egy jegyző jubileuma.** Kis-Maria község érdemes jegyzője *Osváth Gyula* husvét első napján tartotta meg 25 éves jegyzőségének jubileumát. Mi sem mutatja inkább e 25 évi működés érdemes voltát, mint az az önzetlen ragaszkodás és tisztelet, mely a jubileum napján egy a község polgárai, mint a környék intelligenciájára részéről körülvette az ünnepeket. Délután diszközgyűlést tartott Kis-Maria község-házában, amelyen megjelent *Weilerschütz János* főszolgabíró és *Beóthy Dávid* szolgabíró. A közgyűlésre *Osváth Gyula* jegyzőt egy küldöttség hívta meg s a terembe való belépéskor szünni nem akaró éljenzéssel fogadták. Az ünnepeket érdemeit dr. *Dévai Zsigmond* méltatta kiemelve különösen azon alkotásokat, melyek az ünnepeket érdemeit a község irányában soha meg nem szűnővé teszik. Majd ezután a főbíró nyújtotta át a jegyzőnek a község ajándékát, egy szép aranyórát. Délben 100 terítékű bankett volt, melyen megjelent a község és környék intelligenciájára nagy számban. A jelenlevők szébbnél-szebb pohárköszöntőket mondtak az ünnepeket jegyzőre. Éltetve mint tisztviselőt, barátot és jótékonyágáról ismert férfit. A bankett után végül *Bocskay népe* tánczrapordult és járt a kivilágos kiviradig. A jegyzőhöz 50-nél több sürgöny és levél érkezett jubileuma alkalmából és ismerősei, tisztelői értékes emléktárgyakkal szinte elárasztották.

* **Male parta male dilabuntur.** Pár évvel ezelőt nagy hírnévre tett szert egy váradi becsületes csizmadianak a fia *Bai Nándor*, aki kiment Párisba s ott lóversenyeken és kártyán rengeteg összegeket nyert. Baiból rövid idő alatt *Váradi próf* lett s a párisi társadalomnak rövid idő alatt ösmert tagja lett. Amikor szerencsége tetőpontján volt, megvette a kishíd melletti volt *Dunkel ház* s az azóta az ő nevében volt. De a talmi dicőség nem tart soha sem soká, nem tartott az övé sem, később szerencsége elhagyta, eladta párisi remek házat, versenystállót s kincseit. Ez nem volt elég, a lejtőn haladt tovább, kiutasították Párisból s most néhány nap óta Váradon van. Itt azért járt, hogy eladja a házat s szerezzon még pár forintot, ami a ház árából részére megmaradt. Az eladás tegnap történt meg s a házat *Weisz Márton* nagyszalontai gazdag kereskedő vette meg s a z a z n e g y v e n e z e r f o r i n t o t, a k i n e k a t u l a j d o n a a s z o m s z e d o s h á z i s. Így *Weisz* a jövő év virilisei között az első között fog szerepelni. Hanem Várad a szép összegből keveset kap, mert a ház igen sok volt az adósság.

* **Szigoru rendelet a »zde« ellen.** Ismeretes, hogy néhány cseh tartalékos tavalay bevonulván gyakorlatra, neveik felolvasásánál a »hier« helyett tüntetőleg »zde«-t mondott, miért kemény büntetésben részesítették őket. Azóta katonai körökben is sokat feszegették ezt a kérdést, míg végre a hadügyminiszterium egy rendelettel végét vetette a vitának. Eszerint ha akár ellenőrzési szemlén, akár máskor a szokásos »hier« helyett más szót használ katonai fegyelem alatt álló ember, akkor ez a fegyelem elleni büntetlenség tekintetik, minek büntetése hat hónaptól egy évig terjedő börtön; súlyosbító körülmények esetén még nagyobb a büntetés. Megjegyzni a hadügyminiszter, hogy a jövőben az ide vonatkozó katonai törvényeket annál nagyobb szigorral kell végrehajtani, hogy a tavalayi tüntető »zde«-eset többé elő ne forduljon.

* **Öngyilkos öreg.** A Nagy-Német-utczán az egyik házban tegnap reggel felakasztva találák az egyik lakót *Vég Sándort*, aki becsü-

letes foglalkozására nézve csizmadia volt. Az öreg különös természetű ember volt s úgy látszik régen foglalkozott az öngyilkosság eszméjével. Az öreg mikor megtalálták már meg volt halva. Beszállították a bonczházba.

* A »Mese-Világ« e heti száma technikai akadályok miatt csak a jövő hét elején jelenik meg, amiért tisztelt előfizetők elnézését kérjük. A Mese-Világ szerkesztősége.

* A **konfortáblisló szerencsétlensége.** Szegény jó Báro már öt esztendeje húzta a gazdája komfortáblisját, míg végre tegnap kora hajnalban végzetes szerencsétlenség érte. A vasut fele döcögött a Báro s vele szembe jött egy falusi szekér, amely neki ment és pedig olyan szerencsétlenül, hogy a szekér rudja felnyársalta s a szegény Báro ennek következtében a tett színhelyén kilehelte páráját. A szomorú esetnek a rendőrség előtt lesz folytatása, hogy kiderüljön, vajjon a falusi atyafit nem terheli-e felelősség.

* A **csuz és köszvényes bántalmak** legbiztosabb gyógyszere az a híres csuz és köszvény elleni kenőcs, melyet *Zoltán Béla* udvari szállító budapesti gyógyszerárában lehet üvegenként 1 frtért kapni. E páratlan szer csodás hatásáról, mint értesülünk, ezer és ezer ember gyógyódott már meg.

* A **rendőrség nemtörődőmsége.** A nagy-piaczternél minden esztendőben előfordul egy-két veszedelem a Körözben. A szekeresek vakmerősége, a rendőrség könnyelmősége mellett határtalan. A legveszélyesebb helyre bemennek egy szekér homokért s aztán a vizes homokkal tulterhelt szekeret olyan vizen kell a szegény lovaknak átvoaszolni, ahol teher nélkül is nehezen bírnak a vizsodrának ellentálni. Ilyenkor a parton álló *Mihaszna András* nagy gyönyörűségére a lapát nyéllel ütök-verik a lovakat. Tegnap is elsodort egy ilyen szekeret a víz. A kocsin ülő ember alig bírt kimenekülni. Az egyik lovat kimentették, a másik oda veszett.

* **Kinematograf.** Nehány este óta igen szép dolgokat lehet látni a Fekete Sas nagytermében, ahol phonografot s kinematografot mutat be egy ezzel foglalkozó ember. Az előadás elég változatos s főleg a kinematograf mutatványai igen ügyesek s szépek úgy, hogy sokkal nagyobb pártfogást érdemelne mint aminőben részesül. Az előadás mindig este 8 órakor kezdődik.

A hamis pénzgyártó szerelme.

Tegnapelőtt történt, amint akkor meg is irtuk, hogy *Nikodén Béla* lakatoslegény revolverrel kétszer rálőtt *Orváth Anna* cselédleányra, mert ez nem akarta meghallgatni az ő szerelmi epekedéseit. Az egyik lövés teljes célú tévesztett, a második golyó az ajtófélfába furdott, úgy, hogy a leány pusztá ijedtséggel menekült.

A merénylet miatt *Nikodén Bélát* letartóztatták és a főkapitányságra vitték, ahol a szabályoknak megfelelően megmotozták, amely alkalommal néhány ezüstforintost találtak nála.

Az első pillanatban mi gyanusat se vettek észre ezeken a pénzdarabokon s a rendőrség csak később vette észre, hogy az ezüstforintosok egytől-egyig hamisak.

Természetes, hogy most már ebben a dologban is megindították a vizsgálatot. Házkutatást tartottak *Nikodén lakásán*, ahol ráakadtak egy rézből metszett formára, mely a hamisforintosok öntéséhez való, azonkívül találtak ott nagyobb mennyiségű öntéshez való anyagot is.

Mikor a legényt vallatásra fogták, eleinte tagadni iparkodott a hamis pénz gyártást, de látván, hogy egyre több bizonyíték halmozódik föl ellene, végre is töredelmes vallomást tett és beismerte, hogy igenis csinált hamis forintosokat és hamis koronákat, még pedig nem egyedül, hanem harmadmagával.

Meg is nevezte bűntársait.

Az egyik *Benke János* 17 éves lakatoslegény, a másik pedig *Csizmánszky Lajos* 36 éves szabó, aki a rendőrség előtt nem egészen ismeretlen alak, mert életének harmincz hat esztendejéből nem kevesebbet, mint 14 évet töltött el eddig a fegyházban különböző büntetek miatt.

Benke és *Nikodén* egy műhelyben dolgoztak és a hamis pénz gyártásának ideájára *Csizmánszky* juttatá őket.

Csizmánszky és *Berke* ugyanis együtt laktak s ő neki egyszer panaszkodott, hogy ismét nincs pénze, a szabó azt mondta neki:

— Hej, pedig én tudnám a módját, hogy miképpen szerezhetnénk sok pénzt, ha magának egy csöpp esze volna!

Előadta aztán hamis pénz csinálásának tervét és *Benke* összekötötésbe lépett *Nikodénnal*, aki hajlandó volt a dologra és szabad óráiban *Benkével* együtt megcsinálta aztán az öntéshez való matriczot.

Az utánzatok, melyek ólomból készültek, rendkívül sikerültek, olyannyira, hogy csupán pengésükről ismerhetők fel.

Nikodén vallomása alapján persze elfogták *Benkét* és *Csizmánszkyt* is. Nagyon karakterisztikus, hogy mikor elfogták a szabót, ki immár tizenégy évi rabságot kisenvedett, ez bosszusan az mondta:

— Hogy az . . . csapjon belé, már megint dutyi.

Egyébként *Benke* és *Csizmánszky* is vallomást tettek.

IRODALOM.

Lasserre Henrik leghíresebb munkája: *A lurdi szent Szűz tisztelete* május hónapban a francia 54-ik kiadás után magyar nyelven megjelent. *Lasserre* Henrik francia író szembajából a lurdi víz ájtatos használása folytán csodálatosan meggyógyult. E miatt fogadalomszerűleg elhatározta, hogy úgy a csodás megjelenéseknek, valamint a későbbi csodálatos meggyógyulásoknak történetét okmányozólag leírja. Okmányozásában nem elégedett meg a hivatalos okmányokkal, szóbeli tárgyalásokkal és írott bizonyítványokkal. Mindent tudni óhajtott, mindent maga akart látni. Nagy utazásokat tett egész Franciaországban, hogy kikérdezze mindazokat, akik a tárgy körül valamilyen szerepeltek. Kutatásainak eredményét leírta e czim alatt: »A lurdi szent Szűz«.

Ezen művében leírta a tényeket, míg a tanuk éltek. Jelezte a tanuk nevét, lakását, hogy megkérdézhessék azokat és ellenőrizhessék állításainak igazságát. Leírta a tényeket nem csupán külső felületük szerint, hanem azok finom árnyalatait is figyelembe véve. Oknyomozó leírásában kifejtette az események eredetét, keletkezését és összefüggését, valamint bámulatos összhangját a Gondviselő csodás rend örök törvényével.

Művét több, mint 60 püspök látta el a legdicséretesebb jóváhagyással. A műnek átoltvasása után IX. Pius pápa 1864. szept. 4. sajtókezű aláírásával külön brevével tüntette ki a szerzőt és művét. A művet lefordították majdnem minden nyelvre. Ezen mű ismertette meg *Lurdot* a világgal, ezen mű ismertette meg a XIX. század legnyilvánosabb csodáját, ezen mű idézte elő százezrek lelkében a hitnek való föléledését, vagy megerősítését, sok ezernél pedig a lurdi zarándoklást vagy pedig a lurdi víz használatát.

Több tekintélyes fölszólításnak engedve a szerző nagy művét összevonta és május hónapi ájtatosság alakjában adta ki. Harminczegy napra felosztva olvasmány gyanánt közli ebben a csodás megjelenésének részletes leírását, azután a legnevezetesebb csodálatos meggyógyulásokat. Ezen külső beosztás egyrészt az olvasónak lelkét a művészies leírás részletes élvezetében részesíti, másrészt alkalmat ad az elterjedt és ápolni való májusi ájtatosságnak a lehető legerősebb tápanyagot nyújtani.

Mindegyik naphoz a szerző imákat csatolt, melyeket az illető napra beosztott olvasmányból merített, a jelen kor bajainak hatása alatt írta a jelen század tényeibe alkalmazott. Inna van a reinek imáknak sajátságos, a rendes mintáktól elütő természetök, de egyuttal megragadó hatásuk. Ezen imákról mondja a francia egyházmegyei helybenhagyás: »Nincsenek ezeknél jobb, mélyebb értelmű és keresztényiebb érzelmű imák, sem pedig szebb nyelvezettel visszaadva. Ezen imák kedves és mély elmélkedések, szívet s lelket emelők. Felvilágosítják s szeretetre indítják a lelket. Mindegyik ima magasatos gondolatot tartalmaz, melyben az áhitat világosságát és meglepetést talál.»

Az egész műnek célja a világ figyelmét Lurd iránt állandóan fentartani. A mű célja továbbá meggyőzni az olvasót a lurdi csoda igaz voltáról s ezáltal élesíteni ama lángoló hitet, mely csodálatos hatást gyakorol a lélekre. A mű célja sommásan, okoskodás nélkül apológiáját alkotni szent vallásunknak és pedig úgy a hitetlenek, mint a hívőkre nézve. Célja erős meggyőződést előidézni, kioltani a kételkedés csiráját, megsemmisíteni a hitetlenséget. Célja mint a bibliának: azért leírni a csodákat, hogy az emberek higgyenek és üdvözöljenek.

A művet magyarra fordította F. J. Kiadja: Adjutus Secundus. Ára füzve 1 frt 20. Kötve 1 frt 50 kr. Kapható e cím alatt: *Adjutus Secundus* áldozópap. Szathmár.

Szentek élete. Sok jámbor keresztény családnál őrizetnek családi kincsek gyanánt ájtatos könyvek, melyeket apa fiára hagy, s melyekből bőjti vagy ünnepi szent időben felolvasni szoktak. Mind ritkább lesz a családok ilyen mű könyveik között a »*Szentek élete*,» pedig mily sokan óhajtanák ezt bírni, mely az igaz keresztény kötelesség példájával oktat s mely ellenállhatatlan erővel ragadja a lelket jámbor érzelmekre s cselekedetekre. De a mai kiadványok oly drágák — 8—10 forintba kerülnek, — hogy ezen árért, kivált szegényebb családok meg nem vehetik. Több oldalról nyert biztatás után tehát elhatároztam egy olcsó kiadású de teljes »*Szentek élete*,» megírását és kiadását. A munka körülbelül 80—100 ivre fog terjedni (600—800 nagy lapra). Minden napra az illető szent életrajza a római Breviarium után s más forrásokból s a többi napi szentek a Martyrológium szerint felsorolva. Jó nagy betűkkel 2 hasábsorba nyomtatva ára füzve 3 frt 50 kr. vászonsarokkal kötve 4 frt lesz. Alakja körülbelül 20—25 cm. nagyságú lesz.

Mivel az ily munka kiadása némi előleges tájékozódást kíván, kérem a Főtisztelendő lelkész urat, hogy híveik között — kik e hírdetést bizton örömmel veszik — e jelentést kihirdetni s a jelentkezők számát velem tudatni. esetleg az előfizetési pénzeket is elküldeni kegyeskedjenek s ne sajnálják e kis fáradságot, mely hívek hitéletében százszoros gyümölcsöt hoz kamatul. *Csanád-Apáca*, 1899. Huvét szent ünnepén. *Bartha István*, r. k. lelkész.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör. ülése. A nagyváradi kath. kör választmánya tegnap este tartotta rendes havi ülést. Jelen voltak: Dus László elnök, Fetter Antal kanonok, Tóth Márton, Weidlich István, Kelemen Kálmán, dr. Vueskies Gyula, Sztarill Ferencz, Pekanovits Lare, Gramm Szilveszter, Bereczky Géza, id. Gálbory Sámuel és Böszörményi Géza.

Elők a megnyitás után a jegyzőkönyv vezetésére *Böszörményi Gézát* kérte fel.

Kelemen Kálmán, mint a vigalmi bizottság pénziárnoka bejelentette, hogy a kitűnő erkölcsi sikerrel megtartott bőjti hangverseny (Oratórium) 80 frtot jövedelmezett a kör könyvtára javára.

A hangverseny alkalmából *Beleznay* Antal karnagynak és *Szemethy* Géza püsp. titkárnak valamint az összes közreműködőknek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a választmány.

Kelemen Kálmánt felkérték, hogy a tekepályákat hozassa jó állapotba.

Új tagokul felvették: *Zicuska* József káp-

talani tiszt, *Szkuba* Gyula vasúti hivatalnok és *Nyíry* György gyógyszerész.

Sztarill Ferencz építész bemutatta a kör mostani kertjében a kör helyiségeül építendő alkalmas, tágas ház terveit. — Egy bizottságnak adták ki.

A szépművészeti egyesület ülése. A szépművészeti egyesület tegnap délután 5 órakor a városházán ülést tartott. Jelen voltak *Bulyovszky* József dr. polgármester elnöklété alatt: Molnár Imre dr. Mezey Mihály, Géczy Géza, Papp László, Busch Dávid, Weidlich István, Windisch Márton, Kertész Miksa, Adorján Ármán dr. Géczy Lajos a Schlauch-tér felügyelője panaszt emelt hogy a kert fát rongálják. Mezey Mihály konstatálja, hogy a vizsgálat megtörtént s károkat nem tapasztalta. A bizottság tudomásul vette a felvilágosítást. Ezután *Buch* Dávid városi főmérnök a Széles-utca rendezésére vonatkozó tervét tárgyalta. Az utca ideiglenes rendezése 2—3000 forintba kerül. A bizottság elhatározta, hogy a rendezés költségeihez esetleg az egyesület pénztárából is hozzájárulnak. Ezután több apró ügyet intéztek el.

Igazságszolgáltatás.

A sár- és kavics ügye a törvényszéken. A Nagyvárad város kárára a sár- és kavics szállításánál elkövetett nagy csalás ügyében ma, csütörtökön kezdik meg a végtárgyalást a nagyváradi kir. törvényszéknél. A bűnügy amennyire érdekli a város egész közönségét, épen olyan érdeklődést kelt a végtárgyalás. Pár napig eltart a végtárgyalás, mert a 3 vádlotton kívül mintegy 50 tanut kell kihallgatni s valószínűleg még a tárgyalás folyamán is elrendelnek újabb tanuk kihallgatását. A tárgyalást *Nagy* József bíró vezeti. Védőként három kiváló bűnügyi védőnk: *Rádl* Odön, dr. *Várady* Zsigmond és dr. *Kiss* Döme szerepelnek.

Elnapolt tárgyalás. Mint azt tegnapi számunkban megírtuk mára volt kitérve a kristóri rabló kaland tárgyalása. A tárgyalást azonban *Millye* Gyula tanácselnök közbejött betegsége miatt e hó 13-ikára halasztották.

SPORT.

Az első sneff. Bizony már régen elmúlt a sneff vadászat rendes ideje, a híres *Palmarum* azonban a sneffek a mostoha időjárás következtében csak most kezdenek huzni. Estéknél a Nimródok nagy számban keresik fel a közeli les-helyeket, azonban eddig kevés eredménnyel, míg végre kedden este az első zsákmány puská végre került. A szépen kifejlesztett madarat ifj. *Rimler* Károly rendőrkapitány lötte.

REGÉNY-CSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Laudor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 21

Fordította: **B. Gy.**

A Pombó mindjárt parancsot adott, hogy életünk megkíméltsék és hogy még az nap induljanak el az indiai határ felé. Saját pénzből 120 Rudiát zsebbe telt, hogy az utazás alatt legyen miből élnem és szigorúan megparancsolta, hogy sem nekem sem szolgáltnak semmi bántódásunk se legyen utközben, kezeim azonban bilincsben maradjanak.

Midőn mindennel elkészültek, én és *Man Sing* Toxem felé vezettettünk; kíséretünk mintegy 50 emberből állott. Dacára, hogy lábunk szét volt roncólva, esontjaink fájtak, testünk temérdek sebtől vérzett, mégis futva kel-

lett mennünk. A katonák, mint a hogyan a kuttyákkal szokás tenni, nyakunkra köteleket kötöttek s gyors lovaikkal megállás nélkül nyargaltak. Több hideg folyóvízen mentünk keresztül s néha térdig süllyedtünk az iszapba.

Taxemben rendkívüli nagy örömet szerzett nekem az, hogy *Tschanden Singet* még életben láttam. A vályogházban volt kikötve már három napja és négy nap óta nem evett és nem ivott semmit.

Azt mondták neki, hogy engem lefejeztek. Borzasztó állapotban volt a szegény, az éhség és szomjúság és a sebek következtében közel volt a halálhoz.

Az éjen át itt kellett maradnunk. Majd megfuladtunk a nagy füstben, mely a vályogház azon szobáját betöltö hol mi és a katonák voltunk, kik egy nem valami szigorú erkölcsű asszonnyal mulattak az egész éjen át, énekeltek, játszottak, majd szitkozódottak és veszekedtek, miáltal minket megakadályoztak abban, hogy egy keveset aludhassunk.

Amint megírtam *Tschanden Singet* és engem egy *Yakra* tettek föl. A szegény *Man Signe* gyalog kellett jönni utánunk és ha kifáradva kimerülten összerogyott és hátra maradt, meg is korbácsolták. Végre ismét köteleket kötöttek a nyakára és így húzták szívtelenül maguk után. Erős kíséretünk volt, mely szigorúan őrködött felettünk, nehogy elszökjünk, minden állomásnál fővártottak lovaikat és friss eleséget szereztek be a lovak és *Yaksok* részére s maguk számára is. Ez azért volt, hogy minél gyorsabban érhessek el a határt. Az első öt nap 295 kilométert hagytunk hátra, legnagyobb napi menetünk 70—75 km-t tett ki, de ezután már nem tettünk ily nagy utakat.

Ezen hosszú utazás alatt sokat szenvedtünk, mert a katonák rosszul bántak velünk és attól való félelemből, hogy nagyon erősek találunk lenni, alig adtak enni. Csak minden második vagy harmadik napban adtak egy kis ételt. Kimerültségünk és fájdalmunk irtózatosa vala. A csontos sovány *Yakson* való lovaglás felújította sebeinket.

Minden holminkat elvették tőlünk, a rajtunk levő ruha csupa rongy volt már. csafatokban csüngöttél rólunk. Az első egypár napon már hajnal előtt elindultunk és napnyugta után is mentünk még egykét órát. Midőn megállapodtunk valamely táborban, durván lerántottak minket a *Yak* hátáról és lábainkra is olyan vasbilincset raktak, minő kezünkön volt állandóan. Miután így teljesen biztosították magukat afelől, hogy mi el nem szökhetünk, ott hagytak minket a szabad ég alatt minden takaró nélkül a hűvös éjszakán, néha havon feküdtünk vagy jól átáztunk.

Maguk számára azonban sátrat ütöttek fel és az alatt aludtak. Mikor pedig teazni akartak 50 méternyire mentek tőlünk, hogy ne lássuk őket, a sátor mögé.

Két szolgálóm oltalma mellett, kik elibem ültek, hogy vigázzanak az örök tekintete elől fedjenek, folytonos veszély között irtam le vázlatosan visszautazásukat egy kis darab papírra, mely még a motzas után zsebbe maradt. Mint akkor tettem, mikor kikötve voltam, úgy húztam ki most is jobb kezemet a bilincsből s letört ujjam csontjával mint valami pennával és tinta helyett saját véremmel irtam és rajzoltam egy kis térképet is az utról melyen most haladtunk. Természetes dolog, hogy mivel semmiféle eszközm sem volt, nagy pontos megfigyeléseket kellett tennem, a hely meghatározásokat a nap állása után tettem, melynek árnyékvetéseit folyton figyelemmel kísértem. Ezt sem tettem mikor esett vagy havazott és ilyenkor az előbbi napról vett észleleteim után indultam.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A pápa állapota.

Róma, április 5. A »*Messenger*« szerint a pápa ereje egyre fogy. Jóllehet komoly és közvetlenül várható veszedelem nincs, a pápa környezete mégis nyugtalanodik a pápa gyöngülése miatt. Hogy

a pápát ne nyugtalanítsák, megengedik, hogy két-három naponként néhány embert fogadjon, de ezek a fogadások igen rövidék és a pápa elé járuló személyeket megkérlik, hogy fontos dolgokról ne beszéljenek. Végül azt jelenti a »Messaggero«, hogy azokat a biborosokat, akik a kongregációk élén állanak, a szabályszerű személyes jelentéstétel alól fölmentették és fölhatalmazták, hogy maguk döntsének azokban a kérdésekben is, a melyekről különben rendszeren a pápa határoz. (Magy. Táv. Ir.)

Lujza hercegnő.

Budapest, ápril 5. (Saját tud. táv.) A belga udvar — mint Brüsszelből írják — még mindig *Lujza* hercegnő regényét szövegét, hogy a családra nézve mentől kevesebb kompromittáló részletet tartalmazzon. Az udvar az »Etoile Belge« utján tudtul adja, hogy Lujza hercegnő nem jön Belgiumba, mert férjétől nincs elválasztva *s annak hatalma alatt áll.* A hercegnő betegsége különben gyógyuló félben van s a felgyógyulás után teljesen visszavonultan fog élni. Ausztriában most a hercegnőnek egy falusi birtokot keresnek, hol életét zárkozottságban töltsé.

A személláda titka.

Budapest, április 5. (Saj. tud. táv.) A budapesti rendőrség az angyalcsinálás hajmeresztő példájára jött rá egy föladás folytán.

Wohlschein Ignáczné és leánya egy korhadt személladában egy hatéves fiucska rejtgettek piszokban, személtben, férgekkel tele és ezenkívül minden kigondolható kinzással sanyargatták, hogy eltegyék láb alól. A rendőri vizsgálat rémes dolgokat derített ki e szerencsétlen gyermek életmódjából. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy a megkínzott gyermek Wohlscheinné leányának gyermeke, ki tavaly ment férjhez egy fuvaroshoz és a törvénytelen gyermeket azért kinozták, hogy elpusztuljon.

Ernő főherceg halála.

Pozsony, ápr. 4. Frigyes főherceg, aki tegnap érkezett baranyamegyei birtokára szalonkavadászatra, ma reggel Ernő főherceg halála miatt Baranya-Monostor állomásról Kelenföldön át visszautazott Pozsonyba.

Bécs, ápr. 5. Rainer főherceg, a boldogult Ernő főherceg fivére, számos részvétlívratot kapott, többek között Umberto királytól is.

Arco, ápr. 5. Ma délelőtt balzsamozták be Ernő főherceg holttestét. Pénteken este 1/27 órakor lesz a beszentelés és a hulla átszállítása a pályaudvarra. 8 óra 30 perczkor indul az udvari különvonat, amely szombaton este 10 órakor Bécsbe (déli vasut) érkezik. A községháza, a szállodák, magánfogadók, valamint a faszor gyáspompát öltöttek. (Magyar Táv. Ir.)

Az Unió proklamációja a Fülöp-szigeteken.

Washington, április 5. O t i s tábornok jelenti, hogy proklamációban tudatta a filippinokkal, hogy az Egyesült-Államok velük szemben milyen politikát szándékoznak követni. A proklamáció tudatja, hogy az egész szigetcsoport az Egyesült-Államok főnhatósága alatt áll és mindenki aki ennek ellenszegül, saját rovására tenné.

Az önkormányzat a legmesszebbmenő engedményekig megadatik, amennyire az Amerika szuverén jogaival és a közügyek állandó gazdasági igazgatásával megegyeztethető. A filippinók polgári jogai megvédetnek és vallási szabadságuk biztosított. A becsület és igazság fogalmával ellenkeznek, ha a filippinokat vagy a szigetek népét kizsákmányolják.

O t i s tábornok továbbá jelenti, hogy a csapatok a filippinokkal való összeköttetést elvesztették. A guinaldo eltűnt. Arthur tábornok északra indult, hogy a filippinók seregét megkeresse. (Magy. Táv. Ir.)

Dreyfus bordereau szerzője.

Páris, ápr. 5. A »Figaro« ma Roget tábornok vallomásának a végét közli, a melyben ismétli, hogy a bordereau csak Dreyfustól származhatik, ezen állításának támogatására pedig az irat technikai tartalmára hivatkozik. Roget kétségbe vonja azt, hogy Esterházy megszerezte volna a lökönyvet és felvilágosításokat ad a hidraulikus fékező gyártási módjáról, a melyet Esterházy nem ismerhetett, a melyet azonban Dreyfus megszerezhetett, mert a bourgeois öntődében, a hol a fékezőt gyártották, alkalomadtán megfordult. Roget azután a lökönyv borítékára vonatkozó jegyzékről beszél és azt mondja, hogy a vezérkar nem ismerte ezelőtt ezt a borítékot, a melyből Dreyfus kívánságára néhány példányt átküldtek a vezérkarnak. A bordereauban előforduló egyéb részletek Roget tábornok véleménye szerint csak Dreyfusra, nem pedig Esterházy-ra vonatkozhatnak. Ennek bizonyosságául Roget azt állítja, hogy Dreyfus némely titokról fölvilágosítást akart szerezni. Esterházy és Sandher ezredes Tuniszban ösmerkedhettek meg. Esterházy és Henry pedig csak a Zola-pör alatt ösmerkedtek meg. Du Paty de Clam fondorlatait föllebbvalói nem ismerték. Du Paty volt az, a ki átadta Esterházy-nak a felmentő iratot, melyet ez csak rövid ideig tartott magánál és a melylyel az egész világot ámitotta. Roget tábornok előtt Esterházy Keresztély gyanus, mert Labori-nál volt, mielőtt még Bertulus kihallgatta volna. Roget-nek az a véleménye, hogy a »Speranza« aláírási táviratokat Souffrain volt rendőrügynök küldte. Ezzel jellemzi Roget azt a szerepet, a melyet Du Paty de Clam a Dreyfus és Esterházy-ügyben játszott és azt hiszi, hogy annak cselekményei nem semmisíthetik meg az 1894-ben lefolyt pert. Esterházy nem cselekszik jóhiszeműleg, ha magát a vezérkar eszközeként fölönteti, mert a vezérkarnak nincs mit félnie Esterházy teleplezéseitől. Roget továbbá Picquart magaviseletét is kritizálja, a kivel szembesíttetni óhajtja magát. Végül hosszasan beszél Henry hamisításairól, a melyekről azt állítja, hogy csak a Zola-per alatt jutottak Pelieux tábornok tudomására.

Páris, ápr. 5. A »Figaro« mai számában közölt vallomásában Roget tábornok egyebek között azt is kijelentette, hogy még akkor sem tartaná Esterházyt a bordereau szerzőjének, ha ő maga annak vallaná magát. Roget azon kívül annak a gyanujának adott kifejezést, hogy a Picquart-hoz intézett, Speranza aláírási táviratot Du Paty de Clam inspirálta.

Végül azt igyekezett bebizonyítani a tábornok, hogy a petit bleu hamisítvány a Picquart fondorkodására vezetendő vissza, (Magy. Táv. Ir.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

K-y. Bélye. Már-már azt gondoltuk, hogy beteg Urambátyám, oly rég nem láttuk a kezeirását. Cikke sok igazat mond ugyan, de már idejét munita; megunta már a közönség a fuzió tractálását. Más, aktuálisabbat kérünk. Talán azokból a régi memoirokból is akad még közleni való. Szíves üdvözlét!

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték.

Az osztálysorsjáték mai huzásánál a következő számokat sorsolták ki:

5000 koronát nyertek: 33341 36234 74907.
2000 koronát nyertek: 2736 7478 7792 18761
21854 27755 30899 32945 33844 39513 44525
45704 46939 54731 55288 68752 75099 80491
80767 92824. — 1000 koronát nyertek: 5140
6978 7798 8215 8973 9836 10409 15598 16221
19893 20425 24097 26241 30738 31672 32246
45162 55905 58211 58923 60041 61692 62988
64083 64140 64432 67597 67645 72011 78622
74197 75809 82212 84542 90075 95762 97222
97816. — 500 koronát nyertek: 525 6540 11605
12559 12607 15235 18727 18783 19316 21190
26141 34207 34856 35095 37271 43689 45546
47489 48911 54663 55073 56095 67174 67689
69871 73300 76948 78228 89547 83684 84762
86078 87947 91281 94113 94968 95785 96989
97888 98286 98959.

Földművesek kongresszusa.

— Második nap. —

A Vig-utcai Küffler-féle vendéglőben ma tovább folyt a földművesek kongresszusa a mezei munkások fokozott érdeklődése mellett.

Urbán Pál elnöklelte alatt:

Tárgyalás alá került a napirend negyedik pontja, mely az öntudatos földmivelő munkások követelését öleli fel. Huszka Mihály (Csongrád) előadó kézzelfogható adatokkal bizonyította, hogy a mezei munkások helyzete tarthatatlan.

Hangos helyesléssel kísért beszéde végén a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

Tekintettel arra, hogy a legujabban szokásba jött aratási biztosítékokkal a birtokosok részéről sok visszaélés történik s a csekély mennyiség a nélkül sem elegendő, hogy a munkás sorsán enyhítsen, tekintettel arra, hogy a kormány által való arató tartalékesapatok szervezése a szabad egyezkedést biztosító törvények durva megsértése; mondja ki a kongresszus, hogy követeli a biztosítékok körüli visszaélések megszüntetését és a biztosítékok oly mennyiségben való megállapítását, hogy abból a munkásnak egész évi kenyerre biztosítsák, követeli továbbá, hogy az arató-tartalékesapatok szervezése nem más, mint a munkásoknak egymásra való uszítása azon ezéltől, hogy egymás szájából a kenyeret kivegyék — szünjék meg; mondja ki végül a kongresszus, hogy egyebekben ragaszkodik a két év előtt tartott kongresszuson hozott határozatokhoz.

A javaslatához elsőnek Bartha Gáspár (Félegyháza) szólott hozzá, aki elmondá, hogy 18 éven keresztül a függetlenségi eszméknek volt a harcosa, de azután meggyőződött arról s vele együtt a félegyházi nép is (!), hogy a nép igaz javát csak a szociáldemokrácia akarja.

Többek felszólalása után Bikádi András (Bánfalva) egyike a jobb szónokoknak, hosszabban kifejtette a szociáldemokrácia üdvös voltát a munkásokra. A polgári pártok nem képviselik a munkások érdekeit s azért azok jóakarátában nem lehet bízni. A maguk erejéből kell kivívniuk követeléseiket. Benyújtja a következő határozati javaslatot:

Mondja ki a kongresszus, hogy

1. Az 1891. évi XIV. törvényezikk hatálya kiterjesztendő a földmiveléssel foglalkozó férfi és nőszemélyekre, valamint a gyermekekre is;

2. a földmivelésügyi felügyelő intézmény hala-

déktalanul életbe léptetendő és a földmivelő munkások által választandó felügyelők hatósági jogkörrel kinevezendők;

3. az elagottak és rokkantak segítése állami feladatot képezvén, annak törvényhozás útján való rendezése haladéktalanul fogantositandó;

4. a mindezekért fizetendő díjak és egyéb költségek a földbirtokosokat mint munkaadókat terhelvén, a földadóba beszámíthatók;

5. végül felhívja az országos gyűlés a magyarországi szociáldemokrata párt vezetését, hogy az e határozatban kifejtett követeléseknek segítsen érvényt szerezni és a földmivelő munkások által ebben a határozatban kifejtett elveket segítse győzelemre.

A javaslatot éljenzéssel elfogadták.

A vetések állása és a mezőgazdasági állapot április 1-ig. A földmivelésiügyi miniszteriumhoz a gazdasági tudósítótól beérkezett jelentések szerint következő volt: Márczius havában többnyire száraz és szeles, 20—24-én erős havazással hideg időjárás uralkodott; a hótakaró főleg az Alföldön rövid ideig tartott, mert itt az idő is csakhamar megenyhült. A tulságos száraz föld a hóletől kissé megpuhult s az őszi vetések is nagyobbára felüdültek.

A korai tavaszi vetések azonban, a melyek már kikelték, vagy csirázásban voltak, számos helyen szenvedtek. Szórványosan az őszi repczt és itt-ott a rozsot és árpát is megriktította az utótél, a mely helyenkint igen erős volt, a mennyiben a hőmérő 8—12%-ot mutatott. Az őszi búzában ez idő szerint sehol sincsen nagyobb kár; általában véve kielégítően áll. A gyümölcsfák közül is — leginkább az Alföldön — a korán virágzó mandula és itt-ott a sárga barack, kevésbé a körte szenvedtek; a korán fejnított s metszett szőlők is többé-kevésbé megéreztek a hideget.

Minthogy pedig az időjárás, a hűvös éjszakák és itt-ott fagyok következtében most sem alkalmas mindenütt a szőlő és a kerti munkálatok folytatására a gazdaságokban épen csak a legszükségesebb dolgokkal van elfoglalva a nép, nevezetesen búzát, részben árpát és zabot vet s csak a melegebb éghajlatú vidékeken ültet burgonyát. Esőre általában nagy szükség volna márcsak azért is hogy a legelők és rétek kiöldeljenek, helyenkint ugyanis már takarmányhiányról panaszkodnak a gazdák.

Minő helyet adjunk a herféléknek a vetésforgóban.

Mióta az állandó rét- és legelőterületek évről-évre feltörés alá kerülnek, a mesterséges takarmányneműk közül különösen a herfélék képezik a legkeresettebb takarmányt és teljes joggal, mert miként a tapasztalat igazolja, e növények legjobban beleilleszthetők a mi klimatikus és talajviszonyaink közé. A herfélék termelésénél legfeljebb azon jelenség tapasztal-

tatott, hogy ha egy és ugyanazon helyre rövid időközökben került, úgy termése megapadt, sőt némely esetben teljesen a minimumra redukáltatott. A herfélék e sajátosság jelensége az u. n. lóheruntság nem kis gondot okozott a gazdáknak az iránt, hogy a vetésforgóban miként helyezték el s gondot okozott annál is inkább, mert egyes gazdaságokban 10—12 év eltelté után sem lehetett herét sikerrel termelni.

Újabb időben megindult tehát ez irányban is a kísérletezés s ma már oly stádiumban van, hogy arra nézve határozott eredményt bírnak a következőkben: Főfeltétel, hogy oly növény után vetessék, mely a földet porhanyó, gyommentes állapotban hagyja vissza, ilyen a trágyázott kapás; szükséges továbbá, hogy a föld foszforsavban és káliában ne szenvedjen hiányt; s épen ezért a trágyázás véghezvitelével nem alkalmazkodhatunk kizárólag az istállótrágyákhoz, hanem szükségeljünk a műtrágyákra is. — Egy hazai gazdaságban, hol eddigelő oly beosztású vetésforgót követtek, melyben a here minden 6-ik évben került ugyanazon földre, ma a műtrágyák alkalmazásával minden negyedik esztendő sikerült a here részére biztosítani, a nélkül, hogy a termés mennyiségben apadást észleltek volna, vagyis anélkül, hogy az ugynevezett hereuntságnak nyoma lenne.

A vetésforgóban első helyet a takarmányrépa foglalja el trágyázott földben, követi azt az árpa, mely a lóhere védőnövénye gyanánt szerepel és pedig tavasszal az árpavetés előtt holdankint 150 kg. szuperfoszfátot szórnak el; a harmadik esztendőben marad a here, mely után a negyedik évben őszi buza kerül. Daczára annak, hogy e négyes forgót az illető gazdaság már 12 éve folytatja s így a lóhere minden negyedik esztendőben ugyanazon helyet kapja, mégis nagyon meg vannak elégedve a termés eredményével.

Egy másik gazdaságban ugyanezen forgó mellett a thomas-salaktot láttam alkalmazni s jó hatása ennek is érvényre jutott. Ha a talaj káliában is hiányt szenvedne, úgy tanácsos ősszel 180—200 kg. kainit elszórása.

Reich Jenő és Társa Tőzsde jelentése.

— A »Tizsántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat gyenge.		
Buza áprilisra	— — — — —	8.95
Buza októberre	— — — — —	8.20
Uj tengeri	— — — — —	4.41
Rozs ősze	— — — — —	7.60
Zab ősze	— — — — —	5.68
Tengeri augusztusra	— — — — —	—

Értékfőzsde.

Az irányzat gyenge.		
Oszt. hitel	— — — — —	369.25
Magyar hitel	— — — — —	397.50
Allamvasut	— — — — —	365.90

Rimamurányi	— — — — —	307.—
Magyar jelzálog	— — — — —	249.—
Salgótarjáni	— — — — —	636.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—
Villamosvasut	— — — — —	225.—
Magyar leszámítoló	— — — — —	353.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	1011.50
Déli vasut	— — — — —	78.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, április 5.		
Oszt. hitel	— — — — —	371.25
Magyar hitel	— — — — —	390.40
Allamvasut	— — — — —	366.15
Birodalmi márka	— — — — —	58.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. április 5-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	119.75
Magyar koronajárdék	— — — — —	97.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,7%	— — — — —	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,7%	— — — — —	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	3675
Italmérési jog megváltási kötvény	— — — — —	100.50
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	96.75
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	167.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	141.50
Oszt. járdék papírban	— — — — —	100.75
Oszt. járdék ezüstben	— — — — —	100.60
Oszt. járdék aranyban	— — — — —	120.—
Oszt. korona járdék	— — — — —	100.50
Oszt. államsorsjegyek	— — — — —	139.50
Oszt. magyar bankrészevény	— — — — —	925.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	397.25
Oszt. hitelintézeti részevény	— — — — —	367.75
Oszt. magyar államvasuti részevény	— — — — —	363.20
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	358.60
Németbirodalmi márka	— — — — —	58.45
London vista	— — — — —	120.40
Párisi vista	— — — — —	47.80
20 márkás arany	— — — — —	11.79

D. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala.

5521/899. rkpsz.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, mint I-ső fokú iparhatóság részéről közhírré tétetik, hogy Sajósi Ignátz kézi zálogüzlet tulajdonosnak Nagyváradon Szent-János-utca 329. sz. a. levő kézi zálogüzletében 1899. év ápril 26-ik napján reggel 8 órától kezdődőleg nyilvános árverés fog tartatni, mely alkalommal 296 db elzálogított tárgy fog árverés alá kerülni.

Az iparhatóság részéről az árverésnél a felügyeletet az 1881. évi XIV. t.-cz. 4. §-a értelmében Szabó Gábor rendőrbiztos fogja teljesíteni.

Árverési feltételek: a vételár azonnali kifizetése és a megvett tárgyak rögtön elvittele.

Az elzálogítottok ezen árverésről azon figyelmeztetéssel értesítettek, hogy az árverés alá becsajátandó tárgyak tételszámai ugy a rendőrkapitányi hivatal kiérdelt táblájára, mint a kézi zálogüzlet tulajdonos helyiségének ajtaján kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1899. márczius hó 29-én.

Ifj. Rimler Károly,
rendőrkapitány.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.							
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.				
Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged	ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	7 30	Arad	ind.	5 10	11 20	9 37
Ósi	»	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely	»	4 44	11 05	7 57	Gyula	»	12 21	6 34	10 21	Kürtics	»	5 39	11 52	10 54
Less	»	10 48	4 56	8 06	Oroszháza	»	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba	»	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza	»	6 14	12 37	10 04
Gyapju	»	10 56	5 04	8 18	Csaba	»	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza	»	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba	»	7 —	2 33	4 50
Cséffa	»	11 0	5 12	8 29	Gyula	»	7 27	3 05	5 26	Kürtics	»	3 28	8 20	5 38	Gyula	»	7 27	3 05	5 26
Szalonta	»	11 26	5 37	9 08	Sarkad	»	7 47	3 27	5 56	Arad	érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31
Kétegyán	»	11 46	5 57	9 37	Kétegyán	»	7 56	3 39	6 09										
Sarkad	»	11 57	6 9	9 51	Szalonta	»	8 23	4 10	6 47										
Gyula	»	12 21	6 34	10 21	Cséffa	»	8 42	4 34	7 18										
Osaba	»	2 10	7 22	4 44	Gyapju	»	—	4 42	7 29										
Oroszháza	»	3 10	8 32	5 50	Less	»	9 04	5 00	7 51										
H.-M.-Vásárhely	»	4 00	9 26	7 00	Ósi	»	9 21	5 19	8 16										
Szeged	»	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31										

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelenik.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.